

Medzinárodné podnikanie (IB) - nielen pre veľké firmy
- aj v rámci jednej eko
- vytvorenie pásiem a zón

IB - ekonomické aktivity takých podnikateľských subjektov, ktoré sú realizované resp. ktoré pôsobia v medz. až svetovom meradle s účasťou v medz. obchode s pohybom kapitálu a v menovo-finančných vzťahoch
SH - globálny rámec pre podnikateľov a investorov.

Prostredie pre IB (enviroment)

Eko komplex - def. ako vyšší spoločenský celok, ekonomickej a politickej povahy, kt. disponuje 8 zákl. znakmi:

- ◆ prírodné podmienky
- ◆ eko podmienky
- ◆ relatívna otvorenosť trhovej eko
- ◆ eko úroveň
- ◆ štátna forma
- ◆ relatívne eko samostatnosť
- ◆ postavenie v SH
- ◆ materiálny rozmer a eko rozmer

Eko hranice trhovej eko sú vždy otvorené sústave enviroment. priepustnosťou eko pohybov - tovarov, služieb, kapitálu, PS a peňazí.

Hosp. cykly - cyklické hosp. procesy prebiehajú v rámci SH. Hospodársky cyklus je zložitý účinkový mechanizmus. Hospodárske cykly sú zákonitously fungovania SH.

Služba v MO:

Vývoz služieb zvyšuje efektívnosť zapojenia sa do MDP - vytvára príjmové zdroje v PB - úspora materiálových a energetických zdrojov.
GATT - neviditeľný export a import
V posledných 15 rokoch dochádza k poklesu podielu služieb. Vo vyspelých priemysel. štátoch tvoria služby 1/2 až 2/3 ich vytvoreného HDP.

Služby delíme na:

1) faktorové (neobchodovateľné) - prevody fin. prostriedkov súvisiacich s medz. pohybom výrobných činiteľov (pracovníci, investície, technológie, evidencie miezd a plátov pracovníkov pracujúcich v zahraničí)
2) nefaktorové (obchodovateľné) - považujú sa za predmet MO a v štatistikách MM sa členia na 4 hlavné kategórie:

- a) nákladná doprava
- b) ostatná doprava
- c) zahraničný cestovný ruch
- d) ostatné služby - oficiálne - súkromné

Služby v MO sa delia na:

- 1) služby zhmotnené v tovare
- 2) obchodno-technické služby
- 3) ďalšie služby dopĺňajúce obchod s hmotnými statkami
- 4) služby, kt. nemajú vzťah k obchodu s hmotnými statkami

Medzinárodná doprava

Námorná doprava: 60. - 70. roky - presun prepravy osôb a tovaru v prospech rýchlejších dopr. prost. - rýchlo rástla tonáž v dôsledku vzostupu množstva prepravovanej ropy.
V roku 1986 pokles ceny ropy - nárast

Trend: obmedzovanie materiálovej náročnosti výroby - pokles prepravy substátov po mori - nárast prepravy osobných áut z Japonska do USA, nákladné autá z Európy do Afriky, Južná Kórea, Singapur, Tchajwan a Hongkong - elektroniky - prekonalí krízy v námornej doprave.

Železničná - železnice sú v súčasnosti hlavnou kontinentálnou dopravou - kontajnerizácia - uľahčenie manipulácie a urýchlenie dopravy.

Letecká - hlavnou výhodou je rýchlosť dopravy - štruktúra zásielok: v minulosti hlavne náhradné diely - široká škála výrobkov - osobná letecká doprava = CR.

Riečna - energeticky najmenej náročný a ekologicky najšetrnejší druh dopravy. Nevýhodou je malá rýchlosť, závislosť od poveternostných podmienok a nevyhnutnosť prepojenia n a iný druh dopravy.

Cestná - medz. nákladná automobilová doprava - výhoda: flexibilita „just in time“ - prehustenie diaľničnej siete v hlavných dopravných smeroch - zvýšenie tranzitných poplatkov - významná zdroj devízových príjmov tranzitných krajín

Potrubná - ušľachtilých palív - jednoduchá operatívnosť prepravovanej technológie a možnosť automatizácie skoro bez strát na tovare. Ropovod Družba, Fr - Lettavec do SRN, Adria, Sojuz

Medzinárodný CR

Významná zložka medz. hosp. vzťahov - prostriedok ekonomickeho, kultúrneho a sociálneho rastu, stimulator vzniku nových výrobných a nevýrobných činností a širšie ponuky pracovných príležitostí. V roku 1974 - 94 až 14-násobný nárast príjmov. Medzin. CR je citlivý na polit. situáciu, ekológiu, konjunktúru

Bankové služby

- patrí tu široké spektrum rôznych aktivít - poskytovanie úverov, zmenárenské a depozitné služby,
- realizácia medz plat styku, vedenie účtov.

Jednou z najrapídnejšie sa rozvíjajúcich oblastí ekonomiky je informačno-komunikačný priemysel.
Podľa ITU (medz telekomunikačná únia) = telekomunikácie + počítačový + audiovizuálny priemysel.

- ◆ mobilné telefóny
- ◆ káblová televízia
- ◆ internet

sa v roku 1994 oproti roku 1993 zvýšil viac ako dvojnásobne.

Nový termín GII - Globálna informačná infraštruktúra - digitálna, veľkokapacitná.

Multimediálne služby

multimediálna komunikácia = komunikácia hlasom, dátami, obrazom, textom a videom.
Ministerská konferencia štátov G7 o informačnej spoločnosti sa zaoberala prechodom ku globálnej informačnej spoločnosti, prechodom súčasnosti do 21.stor. Biela kniha - filozofia prechodu EU k informačnej spoločnosti. Týka sa všetkých stránok života spoločnosti a tiež vzájomných vzťahov medzi hosp partnermi. Moderné info a komunik technológie dramaticky menia aspekty hosp a spol života, t.j.

- ◆ metódy práce a prac vzťahov
- ◆ organiz firiem
- ◆ zameranie prípravy na povolenie
- ◆ vzdelanie a spôsob vzájomnej ľudskej komunikácie

Výrobné služby

- služby spojené s výrobným procesom predstavujú strategický prvok exportu, inovačných procesov a technologických premien

Patria tu:

- ◆ inžiniersko-konzultačné služby
- ◆ poradenské a konzultačné služby - ich význam rastie - výsledok: expertízy
- ◆ predaj konštruktérskych a projektových prác
- ◆ prevádzkový servis - technicko - organizačné poradenstvo, doškoľovanie
- ◆ leasing
- ◆ medzinárodný licenčný styk
- ◆ ďalšie aktivity terciálneho sektora : poistenie, ...

Osobitosti vývozu kapitálu po 2.sv.vojne

- ◆ nové podmienky svetového ekonomického, politického, sociálneho vývoja - ovplyvňuje
- ◆ oblasť medzinárodných hospodárskych vzťahov a v ich rámci aj vývoz kapitálu
- ◆ charakteristicky prebiehajúca a rozvíjajúca sa vedecko-technická revolúcia, kt. pôsobí
- ◆ na formy, zmeny štruktúry vyváženého kapitálu
  - rastie celkový V vyváženého kapitálu, nové formy vývozu kapitálu
  - rastie úloha štátu pri vývoze kapitálu z priemyselne vyspelých krajín,
  - kapitál - dôležitý faktor pri ovplyvňovaní medzinárodných trhov
  - komplikované podmienky vývozu kapitálu do rozvojových
  - krajín: regulácia presunu ziskov + dividend, prijímajú mnohé opatrenia na obmedzenie vplyvu zahraničného kapitálu
  - štát vyváža kapitál - rozvíjajú sa rôzne formy stimulácie vývozu súkromného kapitálu –
  - objavujú sa medzinárodné formy vývozu (záruky zo zahraničných investícií – pokrývajú sa rozličné druhy rizík) - hlavne tzv. nekomerčné riziká :

- a) riziko vyvlastnenia, poštátnenie,
- b) konfiškácie, zhoršenie investícií
- c) riziko vojny, revolúcie, štátneho prevratu...
- d) prepravné riziko

- rastie podiel tzv. nenávratných prostriedkov (dary, dotácie, subvencie, podpora)
- v dvoch formách: hospodárska a vojenská
- dlhodobé ciele, vytvorenie vhodnej politickej a hospodárskej klímy
- zmena geografického rozloženia vyváženého kapitálu - v minulosti do
- hospodársky menej vyspelých krajín, v súčasnosti každý s každým
- zmena podmienok využívania kapitálu vo vyspelých krajinách - dobré možnosti
- využívania kapitálu priamo vo vyspelej krajine z MDP
- vzájomný pohyb kapitálu medzi rozvojovými krajinami
- od 70 rokov pohyb od rozvojových k vyspelým krajinám - petrodoláre
- (v dôsledku vzostupu ceny ropy) do bánk alebo ako účastiny podnikov v priemysle vyspelých krajinách
- zmena odvetvovej štruktúry kapitálu vyváženého do zahraničia
- rastie úloha vývozu kapitálu v celkovom komplexe medzinárodných eko vzťahov - tzv. verejná rozvojová pomoc

Faktory ovplyvňujúce zmenu mk:

- 1) dlhodobé hľadisko: teória parity kúpnej sily (PPP) - na jej základe sa porovnávajú ceny koša tých istých tovarov v určitej krajine. Menové kurzy sa môžu
- 2) odlišovať od kurzy na základe PPP.
  - a) narušením systému voľného obchodu (rast cien, zavedenie cla...)
  - b) existujú tovary a služby, s kt. sa nedá obchodovať cez hranice alebo v obmedzenej miere (póda, budovy, prenájom): inflácia pôdy sa nerovná infl. iných tovarov.
  - c) nie všetky tovary v rozličných krajinách majú rovnakú identitu
- 2) strednodobé hľadisko : v priaznivých fázach podnikového cyklu rastie Y, výdavky
- 3) na spotrebu, na nákup tovaru - za inak nezmenených podmienok sa mena
- 4) krajiny v kt. rastie AD rýchlejšie - devalvácia
- 5) krátkodobé hľadisko: rozdiely v krátkodobej úrokovej miere - kapitál v meradle
- 6) celej zeme sa sťahuje z miesta na miesto, kde sa očakáva najväčšie zhodnotenie,
- 7) rast úrokovej miery = zhodnotenie meny.

Podnikateľské riziko (PR)

je neoddeliteľnou súčasťou každého podnikania. Je to nebezpečie, že skutočne dosiahnuté hospodárske výsledky podnikateľskej činnosti sa budú odlišovať od predpokladaných.

Odchýlky: - žiadúce

- nežiadúce (strata, úpadok, bankrot)

Druhy rizika - podnikateľské (dotýka sa len podnikateľskej činnosti)

- čisté (dotýka sa akejkoľvek činnosti, škody, straty, krádež...)

Funkcie PR: - pozitívna

- negatívna

Faktory PR - externé (podnikateľský subjekt ich nemôže ovplyvniť)

- interné (vyplývajú priamo z podnikateľskej činnosti)

Hlavné príčiny a druhy PR:

- 1) podľa závislosti na podnik. činnosti - objektívne
  - subjektívne
  - kombinované
- 2) podľa jednotlivých činností podniku - prevádzkové
  - trhové
  - inovačné
  - finančné
- 3) z pohľadu ich ovplyvniteľnosti - ovplyvniteľné
  - neovplyvniteľné
- 4) z pohľadu ich väzby na podnikateľský subjekt - nesystematické
  - systematické

Podnikateľ a jeho postoj k riziku:

- ◆ averzia k riziku
- ◆ neutrálny postoj
- ◆ sklon k riziku

Redukcia podnikateľského rizika:

- a) diverzifikácia
- b) flexibilita
- c) transfer
- d) poistenie

Systematické riziká sa systematicky menia v závislosti od celkového eko vývoja.

Zdrojom sú zmeny v rozpočtovej politike, daňovej politike, hospodárskych cykloch, zmeny cien + vojna, politické udalosti

KARGO - poi prepravy

KASKO - poi dopravných prostriedkov

poi zodpovednosti voči tretím osobám

poi zodpovednosti za výrobok

poi investičných celkov vrátane stavieb na kľúč

poi výstav a veľtrhov

poi rizika z nezaplatenia

poi valorov a cenín

poi pri výkone služby

poi zručností a kvalifikácie styku (v colnom konaní)

poi menovo - kurzového rizika

Trendy na medzinárodnom poistnom trhu

- A) koncentrácia a centralizácia poi kapitálu (koncentrácia zdrojov v penzijných fondoch, rast zdrojov v účelových a v rezervných poi fondoch)
- B) univerzálna poi činnosť sa uskutočňuje v rámci poi koncernov a ich dcérskych firiem, prejavuje sa tendencia obchodov, ktoré bezprostredne nesúvisia s poi činnosťou
- C) internacionalizácia poi spoločnosti
- D) poi činnosťou sa zaoberajú tiež iné finančné a bankové inštitúcie + brookerske firmy - tzv. dišpecializácia
- E) harmónia a integrácia poi trhu - v rámci jednotného trhu krajín a integračných tendencií NAFTA

Predpokladané výhody:

- ◆ pokles jednotlivých nákladov v dôsledku rastu veľkosti výrobných sérií
- ◆ registrácia a ochrana obchodných značiek v priestore celej EÚ je jednoduchšia, prehľadnejšia
- ◆ lepšie využitie patentov, ochrana v priestore celej EÚ umožňuje, aby sa z inováciami obchodovalo ľahšie, rýchlejšie a lacnejšie
- ◆ vylúčenie narušenia konkurencie vo forme rozličnej výšky a rozličných typov daní
- ◆ nižšie N na výskum a vývoj v dôsledku rastu veľkosti výrobných sérií
- ◆ možnosť dlhšej životnosti produktov
- ◆ zjednodušené riadenie vzťahujúce sa na určité výrobky
- ◆ dochádza k zníženiu rizík, že sa redukuje závislosť od špecifickej eko situácie v jednotlivých členských štátoch EÚ
- ◆ zkrátenie čakacej doby na hraniciach
- ◆ zjednodušenie formalít v dôsledku vzájomného uznania typových schvaľovacích procedúr
- ◆ pokles nákladov v dôsledku slobodnej voľby poisťovateľov
- ◆ pokles nákladov v súvislosti so zavedením voľného pohybu kapitálu (bankových transferov, investičných fondov, kapitálových nákladov)

Predpokladané nevýhody:

- rýchlo rastúci dopyt môže vyvolať problém nedostatočnej ponuky kapitálu
- nedostatok vedúceho personálu vhodného pre medzinárodné podnikanie
- ťažkosti pri vykonávaní popredajných služieb v priestore celej EÚ
- jazykové bariéry
- vyššie náklady v súvislosti so zabezpečovaním info v priestore EÚ
- vyššie náklady riadenia a kontroly medzinárodného podnikania v súvislosti so zakladaním zahraničných firiem
- faktor vzdialenosti
- potreba zohľadniť rozličnú mentalitu občanov jednotlivých krajín EÚ
- rozsiahlejšie nároky na kapitál pri vytváraní a rozširovaní nových trhov

Koncepcia budovania hospodárskej a menovej únie

1. štádium od 1.7.1990 - ekonomická a menová únia. Odstránenie fyzických, fiškálnych a technických bariér na vytvorenie jednotného trhu. Všetky meny členských štátov sa zapojili do kurzového mechanizmu európskeho menového systému a zároveň sa odstránili všetky prekážky používania ECU. Veľmi dôležitý medzník na Bruselskom sumite v októbri 1993. Bolo dohodnuté, ktoré medzinárodné inštitúcie kde budú mať sídlo. Povedané bolo, že EM inštitút a E centrálna banka budú vo Frankfurt nad Mohanom a E nadácia pre vzdelávanie pre strednú a východnú Európu má sídlo v Turíne.

2. štádium od 1.1.1994 - cenová stabilita, stabilita verejných financií, stabilita menových kurzov, stabilita úrokovej miery (kritérium konvergenencie). Štátny dlh nesmie prekročiť 60% HDP. Miera inflácie nesmie presahovať mieru inflácie dosiahnutú v 3 štátoch ES s najnižšou infláciou o viac ako 1,5%. Členská krajina ES musí byť členom EMS. 5 krajín spĺňalo kritériá.

3. štádium od 1.1.1997 najneskôr 1.1.1999 - spoločná mena. Neodvolateľné fixovanie kurzov mien členských krajín ES. Založenie nezávislej európskej centrálnej banky. Európska CB spolu s CB členských štát ES vytvorí európsky systém CB. Vytvorenie menovej únie je najambicióznejší hospodársky a politický cieľ.

Prostriedky proexportnej politiky:

- ◆ zmluvné – dohodnú sa pravidlá spolupráce v určitých oblastiach
- ◆ autonómne – prostriedky štátneho intervencionizmu

- 1) colné konanie
- 2) vývozné alebo výrobné subvencie - priame - nepriame
- 3) úverovanie vývozu
- 4) štátne záruky úverov
- 5) menový dumping
- 6) daňové zvýhodnenie
- 7) štátne intervencie v oblasti prepravy
- 8) znižovanie poistných taríf
- 9) špeciálne eko zóny
- 10) štátna podpora vedecko-technického rozvoja a výskumu
- 11) podpora modernizácie progresívnych odvetví
- 12) kontrola akosti exportných výrobkov
- 13) informačná služba
- 14) propagácia

www.euroekonom.sk